Politisk kronik

UDLANDET

Oktober 1974

1. – Præsident Isabel Peron har 30/9 underskrevet en lov om foranstaltninger til bekæmpelse af terroristiske organisationers virksomhed i Argentina. Samme dag er general Carlos Prats, der var Chiles hærchef under præsident Allende, og hans hustru blevet dræbt ved et bombeattentat i Buenos Aires. En af terroristorganisationerne kalder sig Argentinas antikommunistiske Alliance (AAA), en anden er den marxistisk-leninistiske Folkets revolutionære Hær (ERP).

General Gowon erklærer, at det ville være uforsvarligt, om hæren overgav styret i Nigeria til en civil regering i 1976, således som han havde lovet i 1970 (se 1/10 70). Han giver samtidig meddelelse om en 5 års udviklingsplan. Herefter skal der i 1980 være oprettet 4 nye universiteter, indført farve-TV, og der skal bl. a. være bygget 2 nye olieraffinaderier.

2. – På sin kongres i Hamburg har FDP valgt udenrigsmin. Hans-Dietrich Genscher til formand for partiet i st. f. Forbundsrepublikkens præsident Walter Scheel (se 6/5) og til viceformænd Wolfgang Mischnick, Hildegard Hamm-Brücher og økonomimin. Hans Friederichs. Partiet har også valgt ny generalsekretær, Martin Bangemann, der efterfølger Karl-Hermann Flach, død 1973.

Datoen for det græske parlamentsvalg er fastsat til 17/11, et-årsdagen for stormen på det polytekniske universitet i Athen, som fremskyndede diktaturets fald. Endvidere meddeles, at spørgsmålet om, hvorvidt ekskong Konstantin skal vende tilbage til Grækenland som statsoverhoved (se 1/8), vil blive afgjort ved folkeafstemning ikke senere end 2/1 75. – 8. De medlemmer af regeringen, som er kandidater ved det forestående parlamentsvalg, træder i overensstemmelse med praksis før 1967 tilbage med undtagelse af udenrigsmin. Mavros og forsvarsmin. Evangelos Averoff, der ligesom ministerpræsident Karamanlis fortsætter p. g. a. Cypern-krisen. Bortset fra tre ministre, der ikke er kandidater ved valget (prof. Xenophon Zolotas, general Solon Ghikas og prof. Nikolaos Louros) besættes de øvrige 13 ministerposter med fhv. høje embedsmænd og andre uden for de aktive politikeres kreds. Efter at den nye regering 9/10 er taget i ed, er en af dens første handlinger at ophæve krigsretstilstanden undtagen i grænseområderne til Tyrkiet. – 15. Udenrigsmin. Mavros træder alligevel tilbage, og 18/10 udnævnes understatssekretær i udenrigsministeriet Dimetrios Bitsios til udenrigsminister. – 23. Den tidligere præsident Georgios Papadopoulos, som 25/9 var sat under husarrest i en villa nær ved Athen, arresteres og interneres på øen Kea i Kykladerne sammen med 4 andre af militærregimets ledende mænd, bl. a. Stylianos Pattakos og Nikolaos Makarezos. Anklagen lyder på undergravende virksomhed.

3. – I Italien indgiver koalitionsregeringen under Mariano Rumor sin afskedsbegæring p. g. a. uenighed inden for regeringen (se 10/6). – 14. Præsident Leone overdrager de kristelige demokraters generalsekretær Amintore Fanfani at danne ny regering, men Fanfani opgiver 25/10, og opgaven går 29/10 videre til udenrigsmin. Aldo Moro fra de kr. dem.s venstrefløj, der i 1966 dannede den første italienske venstre–centrum-regering.

5. – I Thailand (se 14/10 73) udstedes en ny forfatning med et tokammer-parlament, og det meddeles, at Sanya Dharmasakti's regering har til hensigt at afholde valg i februar 1975. Efter britisk mønster skal der oprettes en post som leder af oppositionen.

Endvidere bestemmes, at der kun kan indføres krigsretstilstand for en periode af 30 dage, medmindre parlamentet giver tilladelse til en forlængelse.

6. – Den portugisiske regerings opfordring til at arbejde en dag ekstra følges i stort omfang. – 8. De væbnede styrkers bevægelse har udfyldt de 4 pladser i 7 mands juntaen, som var blevet ledige i forbindelse med præsident Spinolas tilbagetræden (se 28/9). – 20. På en særlig kongres opfordrer Portugals kommunistparti de venstreorienterede officerer til at markere deres tilstedeværelse i politik også efter valget i marts. Kommunistlederen, minister u. p. Alvaro Cunhal udtaler, at der må findes udveje for, at De væbnede styrkers bevægelse, der tidligere har erklæret, at den vil trække sig ud af politik efter valget, kan blive repræsenteret i den lovgivende forsamling. – 29. En regeringsdelegation med Alvaro Cunhal i spidsen er rejst til Moskva.

9. – I Ethiopien er der udstedt arrestordre mod Tigre provinsens guvernør, Ras Mengesha Seyoum, der er gift med ekskejser Haile Selassies barnebarn, og som forlod Tigres hovedstad Makala straks efter kejserens afsættelse 12/9 (se 2/9). Samtidig udnævnes til ny guvernør Haile Selassie Belay. – 10. Studenter ved Addis Abebas universitet har bebudet demonstrationer i protest mod militærregimets beslutning om, at de som et led i kampen mod analfabetismen skal sendes på landet for at undervise bønderne, og der meldes om mange arrestationer blandt de studerende.

10. – Ved parlamentsvalget i Storbritannien opnår premiermin. Harold Wilson, hvad der ikke lykkedes for ham ved det foregående valg 28/2, et omend knebent absolut flertal på 3 i Underhuset. Labour får 39,3 (febr. 74: 37,2) pct. af de afgivne stemmer og 319 (301) mandater, de konservative 35,8 (38,1) pct. og 276 (296) mandater, de liberale 18,3 (19,3) pct. og 13 (14) mandater, andre 6,6 (5,4) pct. og 27 (24) mandater. Valgdeltagelsen er kun 72,6 pct. mod 78,2 pct. i februar.

For de liberale er valget en ny stor skuffelse. Skønt de havde opstillet kandidater i næsten alle valgkredse og havde godt 100 flere kandidater i marken end i februar, får de omkring 700.000 færre stemmer. Af de regionale partier har de skotske nationalister (SNP) ny stor fremgang. De vinder 4 mandater, alle fra de konservative, og får i alt 11, og de er lige ved at erobre det femte i den fhv. kons. udenrigsminister Sir Alec Douglas Home's gamle valgkreds. Med i alt ca. 840.000 stemmer (over 30 pct.) er de Skotlands største parti efter Labour. Også de walisiske nationalister har fremgang, idet Plaid Cymru erobrer et mandat og herefter har 3 repræsentanter i Underhuset.

I Nordirland sker der ikke større forskydninger. Ulster-loyalisterne (Ulster United Unionist Council, UUUC), der havde 11 repræsentanter i det gamle Underhus, taber – trods en samlet fremgang på over 40.000 stemmer – 1 mandat i Fermanagh and West Tyrone, hvor lederen af de officielle unionister Harry West bliver slået af den uafh. anti-loyalist Frank Maguire, der får støtte fra både Det socialdemokratiske arbejderparti (SDLP) og tilhængere af kredsens tidligere repræsentant, republikaneren Frank McManus. SDLP-lederen Gerald Fitt genvælges med fordoblet majoritet.

I de engelske valgkredse har udbryderne fra Labour ikke heldet med sig. Christopher Mayhew (se 9/7), der var opstillet af de liberale, opnår ikke valg, og Dick Taverne (se 28/2) bliver slået i Lincoln. – 14. Premiermin. Harold Wilson erklærer i en TV-tale, at kampen mod inflationen er regeringens vigtigste opgave, og at problemerne kun kan løses ved samarbejde mellem regeringen og hele folket. I et svar udtaler oppositionens leder Edward Heath den flg. dag, at han støtter opfordringen til national samling, men hvis regeringen mener det alvorligt, må den opgive sine nationaliseringsplaner. – 29. I trontalen ved parlamentets åbning lover regeringen energisk fortsættelse af genforhandlingen af betingelserne for Storbritanniens medlemskab i EF, og at det britiske folk inden 12 måneder vil få lejlighed til at afgøre, om Storbritannien skal fortsætte som medlem. Der bebudes nedsættelse af forsvarsudgifterne og forstærket nationalisering af skibsværfter og flyvemaskinefabrikker, der allerede i stor udstrækning er statskontrolleret, øget statskontrol med Nordsøolien og overførelse af al byudviklingsjord til kommunerne. Nationaliseringen skal administreres af en virksomhedskommission, der ikke blot skal søge at erhverve andele i virksomhederne, men også forbedre deres produktivitet og effektivi-

tet. – 30. Udenrigsmin. James Callaghan udtaler i Underhuset om EF, at ingen kan nægte at Fællesskabet under indtryk af begivenhederne i de sidste måneder er blevet mere fleksibelt i behandlingen af problemerne og tager mere hensyn til de enkelte medlemsstaters ønsker. Det vil være en gevinst for Europa, hvis EF erkender, at der ikke bør opstilles urealistiske mål og terminer. To områder, hvor der er brug for nytænkning, er EF's budget og den fælles landbrugspolitik.

14. – FN's generalforsamling beslutter at indbyde den palæstinensiske befrielsesorganisation PLO til at deltage i forsamlingens Mellemøsten-debat. Forslaget vedtages med 105 stemmer mod 4 (Bolivia, Den dominikanske Republik, Israel og USA), medens 20 afholder sig fra at stemme. Af de 9 EF-lande stemmer Frankrig, Italien og Den irske Republik for forslaget, medens de 6 øvrige EF-lande undlader at stemme. Israel hævder, at vedtagelsen er en krænkelse af FN's charter, idet PLO ikke repræsenterer andet end nogle titusinder terrorister, der vil ødelægge Israel. – 26.–29. Ved de arabiske staters topkonference i Rabat (Marokko) er alle 20 lande i Den arabiske Liga repræsenteret, med undtagelse af Irak og Libyen ved statsoverhovedet. Desuden deltager en delegation fra PLO under Yassir Arafat. Forhandlingerne på mødet domineres af striden mellem Jordan og PLO, der begge gør krav på at repræsentere den palæstinensiske befolkning i det af Israel besatte område vest for Jordanfloden, i særdeleshed ved fredskonferencen i Geneve. Resultatet bliver, at kong Hussein af Jordan må bøje sig, idet konferencen enstemmigt vedtager en resolution, der ikke blot anerkender PLO som den eneste repræsentant for det palæstinensiske folk, men også palæstinensernes ret til under PLO's ledelse at oprette en national og uafhængig stat (»authority«) i en hvilken som helst del af et befriet Palæstina.

18. – Den norske politiker Anders Lange, stifter og leder af det protestparti, der bærer hans navn, og som ved sidste valg (se 10/9 73) fik 4 mandater i Stortinget, afgår ved døden 70 år gammel.

20. – Ved en folkeafstemning i Schweiz forkastes et forslag fra Nationale Aktion gegen die Überfremdung von Volk und Heimat om en ændring af forfatningen, hvorefter antallet af udlændinge i Schweiz pr. 1/1 1978 skal være reduceret til 500.000 og i intet område må udgøre mere end 12 (i Geneve dog 25) pct. af den schweiziske befolkning. Desuden skal antallet af naturalisationer begrænses til 4.000 pr. år. Stemmeprocenten er næsten 70, og ca. 66 pct. stemmer imod, 34 pct. for forslaget.

22. – I Reykjavik underskriver udenrigsmin. Einar Agustsson og den amerikanske ambassadør en overenskomst om USA's fortsatte anvendelse af NATO-basen i Keflavik. Iflg. overenskomsten skal de amerikanske styrker ved Keflavik, p. t. over 3.000 mand, reduceres med 400 mand med tekniske og administrative funktioner, der skal overtages af islændinge. Endvidere skal den amerikanske regering anvende 16 mill. dollars til forbedringer i lufthavnen plus et beløb til opførelse af 468 familieboliger til am. soldater, der er stationeret ved Keflavik, medens Island skal finansiere en ny terminal for civilflyvningen. Når forbedringerne er gennemført, vil de militære og civile faciliteter være fuldstændig adskilt og hele det militære am. personel være bosat inden for et afgrænset forsvarsområde.

25. – Sovjetunionens kulturminister siden 1960 Jekaterina Furtseva afgår ved døden 63 år gammel.

27. – Landdagsvalgene i Hessen og Bayern viser tilbagegang for socialdemokraterne af samme størrelsesorden som ved det nærmest foregående landdagsvalg i juni i Niedersachsen, hvor deres andel af de afgivne stemmer formindskedes med 3.3 pct. Tilbagegangen er dog mindre stærk end ved landdagsvalg og lokale valg i begyndelsen af 1974, medens Willy Brandt endnu var forbundskansler. I Bayern får CSU under Franz-Josef Strauss' ledelse 62.1 (1970: 56.4) pct. af de afgivne stemmer og 132 (124) mandater, SPD 30.2 (33.3) pct. og 64 (70) mandater og FDP 5.2 (5.5) pct. og 8 (10) mandater. Andre partier får tilsammen 2.5 (4.8) pct. af stemmerne og 0 (0) mandater. I Hessen bliver CDU under Alfred Dregger, der politisk står Strauss nær, det største parti med 47.3 (39.7) pct. af stemmerne og 53 (46) mandater, SPD får 43.2 (45.9) pct. og 49 (53) mandater, FDP 7.4 (10.1) pct.

og 8 (11) mandater og andre partier tilsammen 2.1 (4.3) pct. og 0 (0) mandater. Trods nederlaget har koalitionen af SPD og FDP stadig flertal i landdagen, og koalitionsregeringen i Hessen fortsætter. Tilbagegangen for SPD er særlig stærk i de store byer München og Frankfurt, hvor de lokale partiorganisationer er venstreorienterede.

29. – Den spanske min. for information og turisme Pio Cabanillas Gallas afskediges efter at han har afslået at lade sig forflytte til et andet ministerium, og afløses af León Herrera Esteban, der siden jan. 1974 har været understatssekretær i indenrigsministeriet. Som protest mod afskedigelsen af Cabanillas demissionerer anden viceministerpræsident og finansmin. Antonio Barrera de Irimo. Til hans efterfølger på begge poster udnævnes Rafael Cabello de Alba y Gracia, vicepræsident i Spaniens største bilfabrik. Det menes, at afskedigelsen af Cabanillas er sket efter pres fra højrekredse, der frygter regeringens liberale tendenser. Siden regeringsskiftet i januar (se 20/12 73) har den spanske presse haft større frihed til at bringe nyheder og artikler om oppositionens virksomhed, om arbejdskonflikter o. lign. end nogen sinde tidligere under Franco-styret. – 30. Ministerpræsident Carlos Arias Navarro erklærer i en tale i Burgos, at hans liberaliseringsprogram vil blive ført videre som planlagt. – 31. Det erfares, at regeringen har sendt et cirkulære til pressen, hvori der advares mod at offentliggøre nyheder og artikler om illegale organisationer og politiske partier.

Den israelske ministerpræsident Yitzhak Rabin omdanner sin koalitionsregering (se 24/5) der repræsenterer 61 af Knessets 120 medlemmer, ved at optage Det nationale religiøse parti (NRP) i koalitionen. NRP får 3 ministerposter, ligesom tidligere indenrigsministeriet, ministeriet for religiøse anliggender og ministeriet for social velfærd. NRP's genindtræden i regeringen medfører imidlertid, at Borgerrettighedspartiet med 3 medlemmer i Knesset udtræder af regeringskoalitionen, og at dets leder, fru Shulamith Aloni forlader regeringen, hvor hun har været minister u. p.

November 1974

1. – I Athen besluttes det at indlede højforræderiproces mod tidligere præsident Georgios Papadopoulos og 49 andre af militærregimets ledende mænd for at have planlagt og udført statskuppet i april 1967. – 17. Parlamentsvalget i Grækenland bliver en overvældende sejr for ministerpræsident Karamanlis og hans Nye Demokrati, der får 54.4 pct. af de afgivne stemmer. Centrumunionen – Nye Kræfter under fhv. udenrigsmin. Mavros bliver nr. 2 med 20.4 pct. af stemmerne, Andreas Papandreou's Panhellenske socialistiske Bevægelse (PASOK) nr. 3 med 13.6 pct. og Forenede Venstre, der omfatter Forenede demokratiske Venstre (EDA) under ledelse af Ilias Iliou og de to kommunistpartier, det »eksterne (moskvatro) med Harilaos Florakis i spidsen og det »interne« under Charalambos Drakopoulos, nr. 4 med 9.5 pct. Endvidere får den royalistiske højreorienterede Nationaldemokratiske Union, dannet 5/10 af Petros Garoufalias, i sin tid forsvarsminister, 1.1 pct. og andre partier ca. 1 pct. 187 af parlamentets 300 pladser tilfalder ved alm. forholdstalsvalg de 4 største partier: Nye Demokrati får 136, Centrumunionen – Nye Kræfter 31, PASOK 12 og Forenede Venstre 8. De resterende 113 mandater fordeles alene mellem de partier, der har opnået mindst 17 pct. af stemmerne, dvs. mellem Nye Demokrati, der får 84, og Centrumunionen – Nye Kræfter, der får 29. Herefter er mandatfordelingen i parlamentet altså: Nye Demokrati 220, Centrumunionen – Nye Kræfter 60, PASOK 12 og Forenede Venstre 8. – 21. Karamanlis danner ny regering af medlemmer af Nye Demokrati og 3 ministre uden for partierne. Dimitrios Bitsios fortsætter som udenrigsminister og Evangelos Averoff som forsvarsminister. – 22. Den nye regering beslutter i sit første møde, at folkeafstemningen om Grækenlands fremtidige statsform – monarki eller republik – skal finde sted 8/12.

Argentinas politichef Alberto Villar og hans hustru dræbes ved en bombeeksplosion om bord i en lystyacht nær Buenos Aires. Bag mordet står den venstreorienterede politiske guerillaorganisation Monteneros, som for 2 måneder siden brød med regeringen. – 6. Der beordres undtagelsestilstand i Argentina for at bekæmpe den stigende bølge af politisk vold, som siden 1/7,

da præsident Juan Peron døde, har kostet mindst 137 mennesker livet, deraf 46 siden 1/10, da lovgivningen skærpedes. – 17. I et forsøg på at samle Argentinas splittede befolkning bringes liget af Eva Peron, Juan Perons anden hustru, tilbage til Argentina fra Madrid.

5. – Ved »halvvejs«valgene i USA fortsætter under indtryk af Watergate-affæren demokraternes fremgangslinie fra suppleringsvalg tidligere på året, hvor de havde erobret 4 mandater i Repræsentanternes Hus i traditionelt sikre republikanske kredse. I Senatet udløber 34 (af i alt 100) mandater, og heraf vinder demokraterne 23 (+4) og republikanerne 10, medens resultatet i North Dakota endnu ved udgangen af november var uafgjort. Herefter var stillingen i det nye Senat (bortset fra North Dakota) 61 dem. mod 57 i det gamle, 36 (41) rep., 1 (1) konservativ, der normalt regnes at støtte republikanerne, og 1 uafhængig, der normalt regnes at støtte demokraterne. I Repræsentanternes Hus, hvor alle 435 mandater er på valg, bliver stillingen 291 (i det gamle kammer 248) dem. og 144 (187) rep., det største demokratiske flertal siden 1937 og netop tilstrækkeligt ($^2/_3$ af samtlige mandater) til at tilsidesætte præsidentens veto. Endvidere er der guvernørvalg i 35 af de 50 stater. Resultatet er 27 dem., 7 rep. og 1 uafhængig. Dem. vinder netto 5 (9 ÷ 4) guvernørposter fra rep., men taber 1 til en uafhængig. Både New York og Californien kommer under demokratisk kontrol.

11. – Premiermin. Kakuei Tanaka, mod hvem der er rettet hårde beskyldninger for bestikkelser og for at benytte sin stilling som regeringschef og formand for de liberale demokrater (LDP) til at berige sig selv, foretager en ny og omfattende rekonstruktion af den japanske regering (se 7/7). I den omdannede regering fortsætter Kimura som udenrigsminister, Ohira som finansminister og Yasuhiro Nakasone som min. for udenrigshandel og industri, men den vigtige post som generalsekretær for LDP besættes med Susumu Nikaido, der er en af Tanakas fortrolige. – 26. Tanaka træder tilbage som formand for LDP og dermed som premierminister.

12. – Præsidenten for FN's generalforsamling, den algierske udenrigsmin. Abdel Aziz Bouteflika bestemmer på opfordring af afrikanske stater, at Sydafrika skal udelukkes fra deltagelse i arbejdet i forsamlingen i indeværende session. Ved en afstemning på initiativ af den amerikanske delegerede John Scott bekræfter forsamlingen med 91 stemmer mod 22 (deriblandt EF-landene) præsidentens beslutning; 19 undlader at stemme. Beslutningen medfører, at Sydafrikas ambassadør ved FN hjemkaldes til rådslagning med sin regering. (30/9 havde forsamlingen nægtet at godkende den sydafrikanske delegations akkreditiver.

13. – Lederen af PLO's delegation ved FN's generalforsamling (se 14/10) Yassir Arafat er første taler ved debatten om Mellemøsten og – bortset fra pave Paul VI i 1965 – den første, der ikke repræsenterer nogen regering ved generalforsamlingen. Han udtaler bl. a., at PLO bekæmper den imperialistiske zionisme, men respekterer den jødiske tro, og tilbyder kristne, jøder og muhamedanere ligeberettigelse i et demokratisk Palæstina. Den israelske delegerede Yosef Tekoah betegner indbydelsen til PLO som FN's knæfald for PLO, der går ind for mord på uskyldige civile, nægter det jødiske folk ret til at leve og vil ødelægge Israel med væbnet magt; PLO repræsenterer ikke de palæstinensiske arabere, men er et instrument til at terrorisere Israel – 14. Generalforsamlingens præsident, den algierske udenrigsmin. Abdel Aziz Bouteflika beslutter at begrænse taletiden under Mellemøsten-debatten, en beslutning, som Israel går stærkt imod, da det står ene over for 20 arabiske stater, men forsamlingen godkender præsidentens beslutning med 75 stemmer mod 23 (incl. USA, Canada og de vesteuropæiske og skandinaviske lande), medens 18 undlader at stemme. – 22. Debatten om Mellemøsten slutter med vedtagelse af to resolutioner. Den ene, der vedtages med 89 stemmer mod 8 (Bolivia, Chile, Costa Rica, Island, Israel, Nicaragua, Norge og USA) medens 37 afholder sig fra at stemme, anerkender palæstinensernes ret til at vende tilbage til deres hjem og ejendom, hvorfra de var blevet fordrevet, og deres ret til selvbestemmelse uden indblanding udefra og til national uafhængighed og suverænitet. PLO anerkendes videre som repræsentant for det palæstinensiske folk ved skabelsen af en retfærdig og varig fred i Mellemøsten med alle midler, der er i overensstemmelse med

FN's formål og principper. Ved den anden resolution, der vedtages med 95 stemmer mod 17, medens 19 afholder sig fra at stemme, får PLO permanent observatør-status ved FN's generalforsamlinger og ved internationale konferencer under FN. Resolutionerne kritiseres stærkt af USA's repræsentant, bl. a. og især fordi de ikke nævner sikkerhedsrådets resolution nr. 242 af 1967, som hidtil er blevet betragtet som grundlaget for alle fredsbestræbelser i Mellemøsten.

Efter resultatløse forhandlinger om en koalitionsregering af de to største partier i Tyrkiet, Ecevits Republikanske Folkeparti og Demirels Retfærdighedsparti, opfordrer præsident Korutürk den uafhængige senator, professor Sadi Irmak (70) til at danne regering, og 18/11 godkender præsidenten Irmaks regering, af hvis 26 ministre 15 (deraf 8 universitetsprofessorer) ikke har sæde i parlamentet. Melih Esenbel, Tyrkiets ambassadør i Washington, bliver udenrigsminister, efter at Ecevits udenrigsminister Turan Günes har afslået at fortsætte. – 29. Ministerpræsident Irmak indgiver regeringens afskedsbegæring efter at deputeretkammeret med 358 stemmer mod 17 har forkastet regeringens program, men indvilliger i, at regeringen fortsætter som forretningsministerium.

14. – I Sovjetunionen udnævnes partisekretær Pjotr Demichev (56) til kuturminister efter afdøde Jekaterina Furtseva (se 25/10).

15. – I Peking afløses Chi Peng-fei på udenrigsministerposten af Chiao Kuan-hua, hidtil Folkerepublikken Kinas ambassadør ved FN.

17. – Den irske republiks præsident Erskine Childers (se 30/5 73) afgår ved døden i en alder af 68 år. Indtil ny præsident er valgt varetages præsidentembedets funktioner af en kommission bestående af formændene for parlamentets to kamre, Dail og Senat, og højesteretspræsidenten.

23. – Efter at Aldo Moro (se 3/10) har konstateret, at det ikke er muligt at danne en venstre–centrum regering med deltagelse af både socialister (PSI) og socialdemokrater (PSDI), er det lykkedes ham at opnå tilsagn fra såvel PSI og PSDI om parlamentarisk støtte til en mindretalsregering af de kristelige demokrater (DC) og det lille republikanske parti (PRI), som besætter 5 af de 25 ministerposter i den nye regering Aldo Moro, bl. a. bliver den republikanske leder Ugo La Malfa vicceministerpræsident og hans partifælle Bruno Visentini finansminister. DC er bl. a. repræsenteret ved den foregående ministerpræsident Mariano Rumor, der bytter gårde med Aldo Moro og bliver udenrigsminister, Arnoldo Forlani, der bliver forsvarsminister, og de tidligere ministerpræsidenter Emilio Colombo og Giulio Andreotti, der overtager skatkammerministeriet hhv. budgetministeriet og ministeriet for Syditalien.

23.–24. – Præsident Ford har efter besøg i Japan og Sydkorea sit første møde med generalsekretær Bresjnev i nærheden af Vladivostok. Mødet var blevet forberedt under udenrigsmin. Kissingers besøg i Moskva i slutningen af oktober. I en fælleserklæring fra Ford og Bresjnev hedder det, at det er deres hensigt at underskrive en overenskomst om begrænsning af offensive strategiske våben for perioden indtil udgangen af 1985. På en pressekonference 2/12 oplyser Ford, at USA og USSR er enige om at begrænse antallet af strategiske offensive raketter og tunge bombefly i hvert af de to lande til 2400, og at de inden for denne begrænsning vil kunne udstyre indtil 1320 land- og ubådsbaserede raketter med flerhovedede nukleare sprængladninger (MIRV's).

24. – I Addis Abeba meddeler det militære 120 mands råd, der har regeret Ethiopien siden kejser Haile Selassies afsættelse i september (se 2/9) at 31 officerer og 29 civile er blevet henrettet. Blandt de døde officerer er general Aman Andom, hidtil chef for den provisoriske regering, som den foregående dag var sat i husarrest, og eks-kejserens sønnesøn, kontreadmiral Iskender Destu, tidligere øverstkommanderende over den ethiopiske flåde. Blandt ofrene er i øvrigt de fhv. ministerpræsidenter Aklilou Habte Wold og Endalkatchew Makonnen, endvidere Solomon Abrahami, tidl. guvernør i hungerprovinsen Wollo, tidl. informationsmin. Tesfaye Gebre-Egzy, tidl. præsident for kronrådet Ras Asrate Kassa samt en af landets største jordejere, Ras Mesein. Alle de henrettede befandt sig mellem de ca. 200 personer, der var anbragt i kældrene i det tidligere kejserpalads, hvor de afventede

dom for korruption og vanstyre. Det tilføjes i communiquéet, at de tilbageværende vil blive dømt ved militære domstole så snart som muligt. – 28. Til ny chef for den provisoriske regering udnævnes brigadegeneral Tefari Benti.

25. – FN's generalsekretær 1962–71 U Thant afgår ved døden i New York i en alder af 65 år.

December 1974

1. – Grækenlands associeringsaftale med EF træder i kraft efter at have været »nedfrosset« siden militærkuppet i Athen i 1967. – 8. Ved folkeafstemningen om Grækenlands fremtidige statsform stemmer 68.2 pct. af vælgerne for republik og kun 31.8 pct. for »kronet demokrati«. – 9. Det nye græske parlament træder sammen. – 14. Parlamentet giver Karamanlis et tillidsvotum med 217 stemmer mod 78, 5 er fraværende. Under debatten lover Karamanlis, at de amerikanske baser i Grækenland vil blive nedlagt for så vidt de ikke er af betydning for Grækenlands forsvar. Han erklærer, at de udenlandske baser i landet allerede er under græsk kontrol. – 15. Præsident Phaedon Ghizikis har i en skrivelse af 11/12 meddelt, at han ønsker at træde tilbage. – 18. Parlamentet vælger med 206 stemmer mod 74 den 71-årige Michael Stasinopoulos til midlertidig præsident, indtil der er vedtaget en ny forfatning. Stasinopoulos, der ved valget 17/11 blev medlem af parlamentet for Nye Demokrati, blev i juni 1969 afsat fra sit embede som højesteretspræsident, efter at højesteret havde kendt militærregimets afskedigelse af 21 dommere ugyldig.

3. – Den 65-årige dommer i EF's domstol Cearbhall O'Dalaigh vælges på forslag af Fianna Fail uden modkandidat til Den irske republiks 5. præsident (se 17/10). O'Dalaigh har været justitsminister (Attorney General) i Fianna Fail-ministerier og højesteretsdommer 1961–73.

7. – Ærkebiskop Makarios vender hjem til Cypern efter 4½ måneds eksil (se 2/7). Forinden har han i Athen haft samtaler med ministerpræsident Karamanlis om en fælles holdning i de kommende forhandlinger om Cypernspørgsmålet. En talsmand for det tyrkiske udenrigsministerium har 2/12 erklæret, at når Cyperns fg. præsident Glafkos Klerides ikke længere er præsident, vil lederen af de tyrkiske cyprioter Rauf Denktash ikke spilde sin tid på forhandlinger med Klerides. Makarios, der ved sin ankomst modtages af 200.000 begejstrede tilhængere, udtaler, at han aldrig vil acceptere en løsning, der indebærer flytninger af befolkningen og i realiteten er ensbetydende med en deling af øen. Han mener dog det vil være muligt at finde frem til en ordning, der sikrer såvel grækernes som tyrkernes rettigheder og indbyrdes samarbejde og sameksistens til gavn for begge parter. Han meddeler i øvrigt, at han agter at benåde alle de implicerede i kuppet 15/7.

9. – Efter at være valgt til formand for LDP danner Takeo Miki, der indtil juli (se 7/7) var vicepremierminister og miljøminister i Tanakas kabinet, ny japansk regering (se 11/11). Masayoshi Ohira fortsætter som finansminister, og Takeo Fukuda, der forlod regeringen i juli samtidig med Miki, bliver økonomisk »superminister« som chef for økonomisk planlægning og formand for et koordinationsudvalg. Yasuhiro Nakasone afløser Susumu Nikaido som LDP's generalsekretær.

24. – Der indføres selvstyre på de Kapverdiske Øer (ca. 300.000 indbyggere), og en lokal overgangsregering under ledelse af den portugisiske skibskaptajn Almeida d'Eva skal forberede øgruppens fulde uafhængighed fra 5/7 1975.

25. – Den ægyptiske krigsminister Ahmed Ismail, der for sine fortjenester under oktoberkrigen 1973 blev udnævnt til marskal, afgår ved døden efter længere tids sygdom.

27. – Det øverste militære råd i Ethiopien, som straks efter general Aman Andoms fald og død (se 24/11) sendte forstærkninger på 5.000 mand til Eritrea for at bekæmpe befrielsesfronten (ELF) meddeler, at det er villigt til at forhandle med separatisterne om en løsning af konflikten og sender en delegation under ledelse af informationsmin. Michael Imru til Eritreas hovedstad Asmara.

DANMARK

Oktober 1974

1. – Folketinget konstituerer sig for 1974–75 med Karl Skytte (RV) som formand, Grete Hækkerup (S), Finnur Erlendsson (FP), Karlskov Jensen (V) og H .C. Toft (KF) som hhv 1., 2., 3. og 4. næstformand. Alle valgene er genvalg med undtagelse af Erlendsson, der afløser partifællen Svend Bay (se 25/9).

I sin åbningstale nævner statsmin. Hartling som uafviselige opgaver i det nye folketingsår: genskabelse af fuld beskæftigelse, skabelse af ligevægt i dansk økonomi og bekæmpelse af inflationen – opgaver som kun kan løses gennem samarbejde mellem alle kræfter, der har en afgørende indflydelse på udviklingen. Statsministeren bebuder fremsættelse af ca. 150 regeringsforslag i 1974–75, deriblandt en række forslag i forbindelse med boligforliget (se 10/6) og forliget om en skatte- og udgiftsreform (se 18/9).

Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. om ændr. af l. om særlig indkomstskat m. v. samt afskrivningsloven. (Procenttillæg, ekspropriation, jordfordeling og afløste jordrentebrug m. v.). Lovforslaget er bortset fra visse mindre ændringer identisk med det 15/3 fremsatte. 1. beh. 9/10.

2. – Til opfyldelse af de boligpolitiske aftaler af 11/6 74 (se 10/6) fremsætter boligmin. Johan Philipsen forsl. til l. om boligbyggeri, forsl. om ændr. af l. om realkreditinstitutter, forsl. om ændr. af l. om leje (opsigelsesbeskyttelse, beboerdemokrati og bytteret m. v.) og forsl. om ændr. af l. om midl. regulering af boligforholdene. 1. beh. af lovforslagene 18/10.

3. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. om ændr. af l. om nedslag i skatteansættelsen for renteindtægter m. v. for personer over 67 år. Efter forslaget forhøjes indkomstgrænsen, hvor aftrapningen af det maksimale nedslagsbeløb begynder, fra 22.000 til 25.000 kr., og retten til nedslag bortfalder, når den skattepligtige indkomst udgør 32.000 (hidtil 29.000) kr. eller derover. Endvidere skal indkomstgrænsen for fremtiden reguleres på samme måde som personfradraget i kildeskatteloven, dvs. efter udviklingen i timelønnen inden for industrien. Lovforslaget vedtages ved 3. beh. 22/11 med 100 stemmer mod 16, medens 9 undlader at stemme. Forinden er ved 2. beh. 20/11 gennemført ændringsforslag om en yderligere forhøjelse af indkomstgrænserne til hhv 30.000 og 37.000 kr. med virkning fra og med indkomståret 1974.

Min. f. off. arb. Kr. Damsgaard fremsætter forsl. til l. om udbygning af baneanlæggene for den storkøbenhavnske nærtrafik. Det drejer sig om en forlængelse af S-banen fra Tåstrup til Høje-Tåstrup og fra Ballerup til Måløv samt om hjemmel til projektering af S-banens videreførelse ud over Måløv og sikring af arealerne hertil. 1. beh. 17/10.

Undervisningsmin. Tove Nielsen genfremsætter forsl. til l. om amtscentraler for undervisningsmidler (se 8/2) og forsl. om ændr. af l. om folkeskolen (skolebiblioteker) (se 8/2). 1. beh. 17/10.

Miljømin. Holger Hansen fremsætter forsl. om ændr. af l. om by- og landzoner. Efter forslaget ophæves byudviklingsudvalgene, således at der fremtidig kun vil være én zonelovsmyndighed, amtsrådene (i hovedstadsområdet hovedstadsrådet), der skal tage stilling til spørgsmål om udstykning, bebyggelse m. v. i landzoner. 1. beh. 16/10.

5. – Udbrydere fra FP stifter på et møde i Odense et nyt parti, Demokratisk Union, med tre ligestillede formænd: Arndt Hansen, Århus, for Jylland, Henning Krogh, Odense, for Fyn og Egon Larsen, Fuglebjerg, for området øst for Storebælt. Blandt partiets programpunkter er et krav om en ny folkeafstemning om Danmarks medlemskab af EF.

6. – Ved Retsforbundets landsmøde vælges partiets næstformand, gdj. Poul Thorup Kristensen, Nustrup, til formand i st. f. gdj. Jens Kirk, Thisted. Under beretningen den foregående dag har Kirk rettet en skarp kritik mod folketingsgruppen og specielt dens politiske ordfører Poul Westergaard i forbindelse med fremsættelsen af forslag til en jordreform (se 6/6). Han hævder, at det er nødvendigt at bruge tidens sprog for at opnå en dialog med marxisterne, og han vil derfor bruge ordet »nationalisering« i st. f. »fuld grundskyld«.

Den gruppe af fagforeningsledere, der er samlet i Det københavnske formandsinitiativ, afholder en faglig konference i København med ca. 900 deltagere. Der bebudes

omfattende aktioner og protester mod regeringen Hartling 26/11, og konferencen opfordrer til proteststrejker, hvis arbejdsrettens behandling af strejkerne i anl. af afgiftsforhøjelserne i maj går arbejderne imod.

7. – Sagen mod advokat Mogens Glistrup, MF (se 12/6) indledes ved en domsmandsret i Københavns Byret. Forsvareren, LRS Philip Ingerslev, bebuder, at han vil kræve sagen afvist, fordi den har en sådan politisk karakter, at den efter retsplejeloven bør behandles ved et nævningeting i landsretten.

9. – Handelsmin. Nyboe Andersen fremsætter forsl. om ændr. af næringsloven, hvorefter tidspunktet for næringsbrevsordningens afløsning af en anmeldelsespligt udskydes til 1/1 1976 i afventen af oprettelsen af et centralt erhvervsregister. Et lovforslag herom fremsættes 24/10, og 1. beh. af begge lovforslagene foretages 14/11.

Justitsmin. Nathalie Lind genfremsætter ved forsl. om ændr. af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v. de dele af det samlede lovforslag om bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed, som ikke blev gennemført i det foregående folketingsår (se 5/4). I et andet lovforsl. om ændr. af straffeloven er et hovedpunkt indførelse af en særlig forhøjet strafferamme på fængsel indtil 10 år for den groveste narko-kriminalitet – den samme maksimumsstraf, som er gældende i Finland, Norge og Sverige. Justitsministeren fremsætter endvidere forsl. til l. om nordisk vidnepligt, forsl. om ændr. af l. om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige og forsl. til l. om overførsel til andet land af retsforfølgning i straffesager. 1. beh. af disse lovforslag 24/10.

DKP fremsætter forsl. om ændr. af l. om boligbyggeri (genindførelse af momsrefusion). 1. beh. 18/10.

Niels Vestergaard Eriksen, et af de 4 FP-medlemmer, der 20/9 stemte imod den kommunistiske mistillidsdagsorden til regeringen, meddeler i en skr. til fkt., at han er udtrådt af FP's folketingsgruppe og ønsker at betegnes som stående uden for partierne; den flg. dag meddeler han, at han ønsker at repræsentere partiet Demokratisk Union (se 5/10), der kort tid derefter skifter navn til Folkeunionen, i fkt.

Et andet medlem af FP, Jens Erik Klausen, der ligeledes gik imod sit parti ved afstemningen 20/9, meddeler 10/10, at han f. o. m. 16/10 nedlægger sit mandat som medl. af fkt. for at kunne passe sin dyrlægeklinik.

10. – Min. f. off. arb. Damsgaard genfremsætter (se 30/1) forslagene til beslutn. om ratifikation af overenskomsterne mellem Danmark og Sverige om faste forbindelser over Øresund og om lufttrafiktjeneste m. m. i anl. af anlæg af en dansk lufthavn på Saltholm, og i tilslutning hertil fremsætter finansministeren forsl. til beslutn. om ratifikation af overenskomsten mellem Danmark og Sverige vedr. told og merværdiafgift i forbindelse med bygning og drift af faste forbindelser over Øresund. Ved 1. beh. 25/10 af beslutningsforslagene og et lovforslag om opfyldelse af overenskomster om trafikanlæg i Øresundsregionen, fremsat 16/10, viser der sig stor uenighed, og Ninn-Hansen (KF) rejser spørgsmålet om folkeafstemning. Justitsmin. Nathalie Lind erklærer, at beslutningsforslag ikke kan sendes til folkeafstemning efter grundlovens § 42; en folkeafstemning forudsætter, at samtykke til ratifikation gives i lovs form, og at der vedtages en særlig lov om, at ratifikationsloven sendes til folkeafstemning, og hun giver tilsagn om teknisk bistand ved udarbejdelse af sådanne lovforslag.

Socialmin. Jacob Sørensen genfremsætter forsl. om ændr. af l. om off. sygesikring (Bortfald af sygesikringsgrænsen samt indførelse af »nettoafregning« også for gruppe 2-sikrede m. v.) (se 12/6). 1. beh. 23/10.

KrF fremsætter forsl. til l. om svangerskabsafbrydelse (1. beh. 1/11) samt forsl. om ændr. af adoptionslov og af l. om dagpenge ved sygdom og fødsel (1. beh. 15/11).

En forespørgsel fra S om hvilke skridt regeringen agter at tage til forbedring af beskæftigelsessituationen og af erhvervslivets vilkår besvares af statsministeren, økonomi- og handelsministeren samt arbejds- og boligministeren. Under debatten foreslår SF en dagsorden, der opfordrer regeringen til at tage skridt til at indføre fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsløshed, og S fremsætter forslag til dagsorden, hvorefter fkt. efter at have noteret sig de tilsagn, regeringen har givet m. h. t. støtte for beskæftigelsen og erhvervsudviklingen, opfordrer den til yderligere indsats: Boligforligets aftale om opførelse af 40.000

boliger årligt skal sikres opfyldt f. eks. ved at lade byggemomsen henstå som off. prioritet, de kommunale investeringsrammer ophæves indtil videre, og lånerammerne udvides, beløbet til lokale beskæftigelsesforanstaltninger øges væsentligt, besparelsen på statens bygge- og anlægsbudget opgives i det omfang, beskæftigelsessituationen tilsiger, arbejdsløshedsunderstøttelsen forbedres ved, at der gennemføres to årlige reguleringer af dagpengesatserne, egnsudviklingsmidlerne forhøjes med mindst 100 mkr. på årsbasis, eksportkreditordningen gøres mere omfattende og smidig, realkreditlån skal kun ydes som kontantlån, der oprettes en statslig bistandsfond i forbindelse med en revision af konkursloven, og der gennemføres økonomisk demokrati.

Begge dagsordensforslag forkastes, det første med 141 stemmer mod 15 (SF og DKP), 1 undlader at stemme, det andet med 100 stemmer mod 51 (S og SF), medens 6 (DKP) undlader at stemme.

11. – SF fremsætter forsl. om ændr. af l. om mægling i arbejdsstridigheder (Begrænsning af adgangen til at udsætte arbejdsstandsninger, ændr. af afstemningsreglerne og ophævelse af sammenkædningsbestemmelserne m. v.) (1. beh. 23/10), FP forsl. om ophævelse af l. om særlig indkomstskat m.v. med virkning f. o. m. indkomståret 1974 (1. beh. 13/11) og KrF forsl. om ændr. af l. om pressens brug (1. beh. 15/11). Det sidste forslag er en sammenarbejdning af to forslag, som KrF fremsatte i det foregående folketingsår, dels et forslag om at tilvejebringe hjemmel for at pålægge bladudgivere bødeansvar for bladets overskridelser af straffelovens bestemmelser om freds- og æreskrænkelser, dels et forslag om ændring af presselovens regler om berigtigelse.

KrF fremsætter endvidere forsl. til beslutning om at bringe rigsadvokatens cirkulære nr. 144 af 15/7 1969 i overensst. med gældende lov (1. beh. 15/11).

Fkt. debatterer en forespørgsel fra S til udenrigsmin. Guldberg om, hvorledes regeringen agter at sikre, at Danmarks markedspolitik føres i overensst. med de af fkt. vedtagne regler. I sin besvarelse gør udenrigsmin. Guldberg udførligt rede for de to sager, der danner baggrund for forespørgselen: spørgsmålet om EF's status som observatør ved FN's generalforsamling og spørgsmålet om, hvorledes man skal behandle forslag til budget for EF ved den første behandling i markedsudvalget. Ivar Nørgaard (S) fremsætter forslag til en dagsorden, hvorefter regeringen opfordres til at tilrettelægge ledelsen af dansk EF-politik på en sådan måde, at fkt. forud for vedtagelserne bliver tilstrækkeligt orienteret, og sådan at Danmarks holdning i EF"s Ministerråd er i overensst. med et flertal i fkt. SF fremsætter et dagsordensforslag, der udtrykker mistillid til udenrigsministeren, men tager det senere tilbage og foreslår en ændring i Nørgaards forslag, således at dette indledes med ordene: Idet fkt. udtrykker mistillid til udenrigsministeren, opfordrer det osv. Ændringsforslaget forkastes med 138 stemmer mod 19 (SF, DKP og DR), medens 8 (5 S og 3 RV) undlader at stemme, og dagsordensforslaget vedtages derefter enst. med 149 stemmer, idet dog 16 undlader at stemme. Flere af ordførerne, bl. a. Nørgaard og Hilmar Baunsgaard, er inde på spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt for en enkelt person at bestride hvervet som udenrigs (og markeds) minister, eller om man evt. bør have en særlig markedsminister. Statsministeren noterer sig, at både Nørgaard og Baunsgaard klart har udtalt, at sammensætningen af en regering er statsministerens afgørelse ag statsministerens ansvar.

13. – Undervisningsdirektør Asger Baunsbak-Jensen udtaler til Berlingske Tidende, at folkeskolen og børnehaver i disse år visse steder bliver præget af yderliggående marxistiske lærertyper, der vil omforme samfundet. Han vender sig mod politisk og religiøs indoktrinering fra hvilken side den måtte komme. Han tilføjer, at de lærere, der misbruger folkeskolen, endnu er et lille mindretal, men det er velorganiseret og derfor med en betydelig slagkraft; de lærere, der ikke vil afstå fra at indoktrinere, må vælge en friskole. Undervisningsmin. Tove Nielsen erklærer sig 14/11 enig med Baunsbak-Jensen.

16. – Indenrigsmin. Jacob Sørensen fremsætter forsl. til l. om lægemidler (se 7/2) og forsl. om ændr. af l. om svangerskabshygiejne og fødselshjælp, hvorved amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner pålægges ansvaret for varetagelsen af den individuelle oplysningsvirksomhed om svangerskabsforebyggelse, som hid-

til har været forestået af mødrehjælpsinstitutionerne, der er ophævet ved l. om social bistand, og private foreninger. Forslaget åbner mulighed for at driften af private klinikker kan fortsætte. 1. beh. af lovforslagene 1/11.

Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. om ændr. af merværdiafgiftsloven. Forslaget er et led i aftalen om gennemførelse af besparelser m. v. (se 18/9) og går ud på at afskaffe tilskuddet til smør, ost og piskefløde, således at der i fremtiden kun ydes tilskud til mælk og anden fløde end piskefløde. Besparelsen for statskassen anslås til 220 mkr. årlig. En anden ændring vil bevirke, at henved 30.000 mindre virksomheder kan fritages for momsregistrering. 1. beh. 30/10.

FP fremsætter forsl. til beslutn. om nedsat dyrtidsregulering for off. ansatte og folkevalgte (1. beh. 13/11) og DKP forsl. om ændr. af l. om afskrivninger samt varelagerloven (1. beh. 13/11). Efter dette forslag afskaffes reglerne om forskudsafskrivning på skibe og visse maskiner m. v. og bygninger samt reglerne om nedskrivninger på varepartier, der er købt på bindende kontrakt.

DR fremsætter forsl. om ændr. af folketingsvalgloven, så den bedre end nu opfylder grundlovens krav om ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne. Derfor foreslås den ordning genindført, der var gældende fra 1920 til 1950. 1. beh. 15/11.

17. – Undervisningsmin. Tove Nielsen fremsætter forsl. om ændr. af l. om fritidsundervisning m. v. Forslaget, der er et led i sparebestræbelserne, går ud på at nedsætte de off. tilskud fra 5/6 til 2/3 af udgifterne til lærerløn og lederhonorarer. Forberedelseskurser, specialundervisning og erhvervsmæssige kurser omfattes ikke af ændringen; her skal det offentlige fortsat dække hele den nævnte udgift. Endvidere skærpes kravet om et mindste antal deltagere for oprettelse af hold. Min. fremsætter endvidere forslag om ændr. af l. om universiteternes udbygning (ophævelse af § 3) og forsl. om ændr. af l. om udbygning af Odense universitetscenter, hvorefter fristen for fremsættelse af lovforslag om udbygningen ændres fra folketingsåret 1974–75 til folketingsåret 1976–77. 1. beh. af lovforslagene 31/10.

Økonomimin. Nyboe Andersen fremsætter forsl. til l. om regulering af kreditforholdene. Min. udtaler, at de foreslåede ændringer i den gældende l. om kreditformidling af 17/10 1973 har til formål at understrege at reguleringen principielt bør ske ved aftaler mellem Nationalbanken og pengeinstitutterne, og at økonomiministeren kun kan udøve de foreslåede beføjelser til at fastsætte bestemmelser, når aftaler ikke har kunnet indgås, og kun efter forhandling med Nationalbanken. 1. beh. 1/11.

DKP fremsætter forsl. om ophævelse af l. om mægling i arbejdsstridigheder og forsl. til beslutn. om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring. Beslutningsforslaget, der er til 1. beh. 20/11, drejer sig bl. a. om at dagpengene skal fastsættes til 100 pct. af den gstl. ugeløn inden for den pågældende branche eller fag i det nærmest forudgående kvartal.

Arbejdsretten idømmer ca. 350 arbejdere på Svendborg Skibsværft en bod på 70.000 kr. for ulovlig arbejdsnedlæggelse i maj – en af de mange politiske strejker i anl. af folketingets behandling og vedtagelse af afgiftsforhøjelserne i maj. Det ventes, at Dansk Arbejdsgiverforening efter denne dom vil rejse sag mod ca. 40.000 arbejdere for ulovlig arbejdsnedlæggelse ved samme lejlighed. På en række arbejdspladser, bl. a. skibsværfterne, protesterer arbejderne mod dommen ved arbejdsnedlæggelse 18/10, nogle steder først 21/10. Mens Formandsinitiativet (se 6/10) opfordrer alle landets arbejdere til at støtte skibsværftsarbejderne i Svendborg, advarer Metalarbejdernes formand Paulus Andersen mod sympatiaktioner, og LO's formand Thomas Nielsen siger, at arbejdsretten ikke har optrådt som nogen klassedomstol, men dømt juridisk korrekt. Arbejdsgiverforeningens formand Leif Hartwell gør opmærksom på, at arbejdernes repræsentanter selv har været med til at udforme reglen om max. to dages spontan strejke.

18. – Socialmin. Jacob Sørensen fremsætter forsl. om ændr. af l. om den sociale pensionsfond. Forslaget indebærer, at påbegyndelsen af den gradvise gennemførelse af en tillægspensionsordning udskydes fra 1976 til 1981, og at hele det særlige folkepensionsbidrag på 2 pct. af den skattepligtige indkomst først skal anvendes til ydelse af tillægspension fra 1987 i st. f. 1982. Der fremkommer herved en række årlige besparelser frem til 1987; for de 3 år 1976/77–

1978/79 er den årl. besparelse beregnet til 977 mkr. 1. beh. 1/11.

Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. om ændr. af skattekontrolloven. Med henblik på udtalelsen i boligforliget af 11/6 om afvikling af de gældende regler for beskatning af indehavere af ejerboliger (se 10/6) foreslås indført en bestemmelse, hvorefter renteudgifter og -indtægter kan kræves udskilt som selvstændige poster i selvangivelsen og de forskellige arter af renteudgifter opført hver for sig. Ved 3. beh. 15/11 vedtages lovforslaget med 116 stemmer mod 30 (FP, DR og U); 2 undlader at stemme.

Landbrugsmin. Kofoed fremsætter forsl. om ophævelse af l. om en kartoffelmelsordning. Efter at hovedparten af lovens bestemmelser var blevet ophævet ved Danmarks indtræden i EF, foreslås nu også ophævelse af de resterende bestemmelser om koncessionstvang for virksomheder der fremstiller kartoffelmel og stivelse. Forslaget vedtages ved 3. beh. 15/11 med 120 stemmer mod 5; 11 undlader at stemme.

Landbrugsministeren fremsætter endvidere forsl. til l. om mælk og konsummælkprodukter, der skal afløse den gældende lov om mælkekontrol, endvidere foreslås hjemmelen til at fastsætte bestemmelser om konsummælkprodukter overført fra miljøministerens til landbrugsministerens område, et led i den løbende revision af levnedsmiddellovgivningen. 1. beh. 31/10.

I forsl. om ændr. af l. om forbrugsbegrænsende foranstaltninger foreslår FP, at afgiften af hårde hvidevarer og båndoptagere, der var et led i bededagsforliget mellem FP, V, KF, CD og KrF om et valutaværn, ophæves. 1. beh. 20/11.

CD fremsætter forsl. om ændr. af ligningsloven.

21. – Statsmin. Hartling underskriver under et besøg i Kina, hvor han har en samtale med formand Mao Tse-tung, en dansk–kinesisk skibsfartsaftale, som bl. a. fritager danske skibe for at betale afgift af lastens værdi ved anløb af kinesiske havne. Der sluttes også aftale om nedsættelse af en fælles dansk–kinesisk kommission, som skal drøfte foranstaltninger til fremme af samhandelen og de økonomiske forbindelser mellem de to lande.

23. – Udenrigsmin. Guldberg udtaler i sit svar på et spørgsmål af Ninn-Hansen (KF), at ambassadør ved FN Hans Tabor på et møde med de nordiske FN-ambassadører 1/10 udtalte som sin personlige opfattelse, at Danmark skulle stemme ja i FN's generalforsamling til forslaget om at give den palæstinensiske befrielsesorganisation PLO taleret i generalforsamlingen og på et møde 3/10 med sine EF-kolleger indtog en tilsvarende holdning. 4/10 tog han sagen op med den parlamentariske delegation, hvor det viste sig, at meningerne om Danmarks holdning var forskellige, og først efter dette møde underrettedes udenrigsministeriet om forløbet af drøftelserne i dagene fra 1. til 4. okt. Udenrigsministeren erklærer, at han ikke vil betegne det stedfundne som ukorrekt, men dog efter en samlet analyse af sagen har fundet anledning til at minde Tabor om de retningslinier, der gælder for ambassadørers virke.

Handelsmin. Nyboe Andersen fremsætter forsl. om ændr. af l. om forsikringsvirksomhed. Forslaget er nødvendiggjort af og udarbejdet på grundlag af to af EF-rådet 24/7 73 vedtagne direktiver hhv om samordning af bestemmelser om adgang til at udøve direkte forsikringsvirksomhed, bortset fra livsforsikring (skadesforsikringsdirektivet) og om ophævelse af begrænsninger i etableringsfriheden for direkte forsikring, bortset fra livsforsikring (etableringsdirektivet). Endvidere fremsættes forsl. om ændr. af l. om skibsregistrering (rationalisering), forsl. om ændr. af l. om søfartsuddannelse, der åbner mulighed for og i et vist omfang stiller krav om bedre søfartsuddannelse, samt forsl. til sønæringslov. Reglerne om sønæring indeholdes for øjeblikket i lov om skibes bemanding. 1. beh. af disse lovforslag 14/11.

FP fremsætter forsl. om ældr. af l. om film og biografer. Forslaget der går ud på at afskaffe statsstøtten til filmproduktion m. v., svarer ganske til et forslag fremsat af DR i 1973–74. 1. beh. 22/11.

DKP fremsætter forsl. om ophævelse af l. om arbejdsretten. 1. beh. 27/11.

24. – Justitsmin. Nathalie Lind fremsætter forsl. om ændr. af retsplejeloven og færdselsloven. Efter forslaget forhøjes grænsen for underretssager fra 10.000 til 30.000 kr., og uden hensyn til beløbets størrelse skal alle funktionærsager i første instans behandles i underretten. Endvidere skal efter lovforslaget færdselssager behandles som

politisager; dvs. uden domsmænd, også hvor der ikke foreligger tilståelse. 1. beh. 15/11.

Arbejdsmin. Johan Philipsen fremsætter forsl. til l. om arbejdsmiljø (se 13/6), der er til 1. beh. 27/11, og min. f. off. arb. Damsgaard forsl. til l. om forlængelse af Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde. De nationale luftfartsselskaber i SAS-samarbejdet, DDL, DNL og ABA, har fundet det nødvendigt allerede nu at indgå aftale om forlængelse af samarbejdet, der udløber 1/10 1985, for yderligere 10 år og har anmodet de tre regeringer om på tilsvarende måde at forlænge moderselskabernes koncessioner og aftalerne mellem de tre stater om samarbejde på luftfartens område. 1. beh. 22/11.

25. – Grønlandsmin. Holger Hansen fremsætter forsl. til l. for Grønland om svangerskabsafbrydelse med samme materielle bestemmelser som den tilsvarende danske lov og forsl. til l. om ikrafttræden for Grønland af l. om sterilisation og kastration. 1. beh. af lovforslagene 22/11.

Kulturmin. Nathalie Lind fremsætter forslag om ændr. af l. om folkebiblioteker m.v. Forslaget er et led i regeringens spareplaner og beregnes i finansåret 1975–76 at medføre en besparelse på statens budget på ca. 40 mkr. 1. beh. 20/11.

FP fremsætter forsl. om ophævelse af l. om Statens Kunstfond (1. beh. 22/11) og forsl. om ændr. af l. om bygningsmæssige civilforsvarsforanstaltninger. Forslaget går ud på at spare 20 mkr. på sikringsrum (se 18/9). Forslaget modtages ved 1. beh. 22/11 med velvilje fra alle sider.

KrF fremsætter forsl. til l. om begrænsning af organisationers rettigheder over for erhvervsudøvere. Efter forslaget skal der ikke gennem kollektive eller gensidige overenskomster kunne pålægges den enkelte erhvervsudøver medlemskab af bestemte fagforeninger eller organisationer, hvis de har tilknytning til bestemte politiske partier eller yder tilskud til sådanne eller deres presse. 1. beh. 28/11.

Byretten afviser i en kendelse, at straffesagen mod Mogens Glistrup er af politisk karakter (se 7/10). Glistrup kærer kendelsen til landsretten, og byretten bestemmer, at kæren skal have opsættende virkning.

30. – Som led i aftalen om besparelser m.v. (se 20/9) fremsætter finansmin. Anders Andersen forsl. til l. om en afgift af elektricitet på 5 øre pr. kWh fra 1/1 75. Afgiften skal kun ramme privatforbruget, idet alle momsregistrerede virksomheder vil få afgiften refunderet. Provenuet, der er anslået til 400 mkr. årl., skal indgå i en fond, hvis midler skal anvendes til udbygning af energiforsyningen. Ved 1. beh. 13/11 forkastes et dagsordensforslag, stillet af SF, hvorefter fkt. opfordrer regeringen til at trække lovforslaget tilbage, med 101 stemmer mod 54 (S, SF og DKP); 3 (Ipsen (FP), den soc.-dem. folketingsmand Johan Nielsen (Færøerne) og grønlænderen Rosing) undlader at stemme.

FP fremsætter forsl. til l. om folkepension, hvorefter alle over 67 år, der har været bosat i Danmark i de seneste 10 år, hver onsdag skal have udbetalt en pension på 350 kr. 1. beh. 29/11.

FP fremsætter endvidere forsl. til l. ang. tilvejebringelse af befordringsmidler til brug for krigsmagten og ved beskyttelsen af civilbefolkningen mod følgerne af luftangreb (1. beh. 29/11) og forsl. til beslutn. om afskaffelse af folketingsmedlemmers adgang til at oppebære aflønning som tjenestemænd m. v. samtidig med folketingsvederlag.

CD og KrF fremsætter forsl. til beslutn. om øget politipatruljering og DR forsl. om ændr. af borgerlig straffelov (Forbrydelser mod kønssædeligheden) (se 29/5).

31. – KF fremsætter forsl. om ændr. af l. om folkeskolen. I lovens formålsparagraf foreslås en tilføjelse om, at lærerne ikke i deres undervisning ensidigt må indoktrinere eleverne. 1. beh. 21/11).

Fkt. vedtager en indstilling fra udv. for forretningsordenen om at ophæve Mogens Glistrups parlamentariske immunitet for at der kan rejses yderligere tiltale imod ham for overtrædelse af straffeloven, skattekontrolloven og kildeskatteloven (se 12/6). Vedtagelsen sker med 129 stemmer mod 27 (25 FR og 2 DR Poul Westergaard og Flygaard), medens Vestergaard Eriksen (FU) undlader at stemme, og 22 er fraværende. I modsætning til 12/6 stemmer Hans Bjergegaard, FR, denne gang imod, at Glistrups parlamentariske immunitet hæves.

November 1974

1. – KrF fremsætter forsl. om ændr. af l. om vægtafgift af motorkøretøjer m. v., FP forsl. til l. om ophævelse eller begrænsning af adgangen til optagelse af studerende ved visse fag ved universiteterne og DKP forsl. til beslutn. om ophævelse af merværdiafgiften på fødevarer og medicinalprodukter.

5. – Ambassadør Hans Tabor forflyttes fra posten som ambassadør ved FN (se 23/10) til Canada, og ambassadøren i Canada Henning Hjort-Nielsen overtager posten ved FN. Skiftet finder sted 1/1 1975.

7. – Ved lagtingsvalget på Færøerne bevarer koalitionen bag landsstyret (Soc.dem., Sambandspartiet og Selvstyrepartiet) flertallet, 14 af 26 mandater. Den eneste ændring i partistillingen består i, at Sambandspartiet taber et mandat til Selvstyrepartiet. Soc.-dem. får 5118 (1970: 4904) stemmer, 25.8 (27.2) pct. af de afgivne stemmer og 7 (7) mandater, Det republikanske parti 4463 (3962) st., 22.5 (22.0) pct. og 6 (6) mandater, Folkeflokken 4067 (3617) st., 20.5 (20.0) pct. og 5 (5) mandater, Sambandspartiet 3797 (3921) st., 19.1 (21.7) pct. og 5 (6) mandater, Selvstyrepartiet 1433 (1010) st., 7.2 (5.6) pct. og 2 (1) mandater. Zacharias Wang, der efter en strid inden for Det republikanske parti er opstillet på en liste uden for partierne, opnår ikke valg, idet listen kun får 487 stemmer.

10. – På Centrum-Demokraternes landsmøde vælges Erhard Jakobsen til partiformand, til landsformand med ansvar for det organisatoriske arbejde vælges adjunkt Tom Høyem og til partisekretær cand. merc. Lars Abel. Der vedtages ikke noget politisk program; folketingsgruppen skal være ubundet af politiske programmer og politiske manifester fra kompetente forsamlinger og alene være bundet af sin politiske overbevisning.

11. – KF's folketingsgruppe foreslår over for regeringen og arbejdsmarkedets parter, at momsen fra 1/1 1975 nedsættes med 2½ til 12½ pct. under forudsætning af at der i 1975 ikke bliver tale om generelle lønforhøjelser, og at de første 5 dyrtidsportioner i 1975 suspenderes. KF ønsker endvidere en ordning med forhåndslånetilsagn, så enhver ved et byggeris planlægning kender de nøjagtige rentevilkår, og at bolig- og erhvervsbyggeri, der påbegyndes i 1. halvår 1975, skal kunne få særlige tillægslån, hvor renter ud over 12 pct. tilskrives hovedstolen i de første 4 år efter byggeriets færdiggørelse.

12. – Arbejdsministeriet anslår, at der ved forskellige allerede gennemførte og planlagte foranstaltninger skabes beskæftigelsesmuligheder for 40–45.000 mand. Det drejer sig om 30.000 ved ophævelse af det off. bygge- og anlægsstop, 10.000 ved udvidelse af kommunernes investeringsrammer med 250 mkr. og fremrykning af rammerne for 1975–76, 1000 ved beskæftigelsesarbejder i skov- og klitvæsen for 26 mkr. samt udvidelse af arbejdsministeriets beskæftigelsesmidler fra 7.7 til 15 mkr., 1000 ved beskæftigelsesarbejder i forsvaret og 1000 ved frigivelse af 150 mkr. fra Grundejernes Investeringsfond til isolering, reparation og vedligeholdelse. Hertil kommer beskæftigelsen ved energibesparende foranstaltninger i off. bygninger, ved forbedrede omskolingsmuligheder og som følge af kreditpolitiske lempelser (se 18/9).

13. – Arbejdsmin. Johan Philipsen fremsætter forsl. til l. om ændr. af reguleringstidspunktet for arbejdsløshedsdagpenge, således at reguleringen pr. 1/4 75 sker allerede 1/1 75. Den højeste sats, der nu er 132 kr., vil ved reguleringen blive forhøjet til ca. 160 kr. Min. oplyser, at de samlede udgifter til arbejdsløshedsdagpenge i 1974–75, der oprindelig var anslået til 850 mkr., bliver ikke under 2.500 mkr. Forslaget vedtages ved 3. beh. 4/12 med 168 stemmer; 2 undlader at stemme.

I sin egenskab af boligmin. fremsætter Johan Philipsen endvidere forsl. om ændr. af l. om realkreditinstitutter. Forslaget åbner adgang til længere amortisationstider – og dermed lavere ydelser – for lån i særlig realkredit til nyt byggeri, der iværksættes i perioden 1/12 74–30/4 75. Endvidere bliver der mulighed for til forbedringsarbejder, der iværksættes i samme tidsrum, at opnå tillægslån i særlig realkredit, selv om værdien af arbejdet kun er 10 (nu 15) pct. af den samlede bygningsværdi. 1. beh. 20/11.

FP fremsætter lovforslag om ophævelse af lovene om bunden opsparing og regule-

ring af kreditformidlingen samt om ændr. af ligningsloven (Komplementarers skattemæssige stilling), endvidere forsl. til beslutn. om nedsættelse af en kommission i henh. til grundlovens § 51 vedr. den økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation og om ophævelse af fjernsyns- og radiolicenssystemet.

Medlemmer af RV fremsætter forsl. om ophævelse af l. om anlæg og drift af en tunnelbane i Københavns kommune.

CD fremsætter forsl. til beslutn. om de off. ansattes lønforhold.

SF fremsætter forsl. om ændr. af l. om børne- og ungdomsforsorg (Ændrede tilskudsregler).

DKP fremsætter forsl. til beslutn. om ekspropriation af lægemiddelindustrien og om ekspropriation og efterfølgende statsdrift af forsikringsvirksomhed.

DR fremsætter forsl. til beslutn. om gennemførelse af en jordreform (se 6/6).

14. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. om ændr. af l. om tobaksafgifter, forsl. til l. om afgift af lystfartøjer og forsl. til l. om afgift af ansvarsforsikringer for motorkøretøjer m. v. Baggrunden for det første lovforslag er, at monopolrådet er gået med til en forhøjelse af handelsavancerne. For at hindre en stigning i cigaretprisen foreslås en tilsvarende nedsættelse af afgiften med et provenutab på ca. 11 mkr. Endvidere foreslås en forhøjelse af afgiften af fintskåret røgtobak, der anvendes til hjemmerulning af cigaretter.

De to andre lovforslag er led i septemberforliget (se 18/9). Den foreslåede afgift af lystfartøjer omfatter alle sejl- og motorbåde på 5 m længde og derover samt mindre både med motorer over 10 HK (især speedbåde). Den foreslåede afgift varierer mellem 600 og 3600 kr. årl. efter fartøjets længde og skønnes at ville kunne indbringe ca. 30 mkr. årl.

Afgiften af ansvarsforsikringer for motorkøretøjer, herunder knallerter, skal give hel eller delvis dækning af det offentliges udgifter til hospitalsophold og invalidepension til trafikofre. Afgiften, der opkræves hos forsikringsselskaberne, anslås at ville indbringe omkr. 300 mkr. årligt. Den er sat til 50 pct. af forsikringspræmien, af vognmændenes store lastbiler skal der dog kun betales 25 pct. 1. beh. af de tre afgiftsforslag 27/11.

Justitsmin. Nathalie Lind fremsætter forsl. om, at revisionen af l. om offentlighed i forvaltningen udskydes til folketingsåret 1976–77. 1. beh. 29/11.

CD fremsætter forsl. til beslutn. om at nedbringe personbeskatningen og fremme den private opsparing, og medlemmer af CD og KrF fremsætter forsl. om ændr. af l. om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

Østre landsret fastslår, at Mogens Glistrup ikke har krav på at få sin straffesag for et nævningeting (se 25/10). Justitsministeriet beslutter at give tilladelse til, at Højesteret får den endelige afgørelse.

15. – Handelsmin. Nyboe Andersen fremsætter forsl. til l. om elforsyning. Lovforslaget indgår som en integrerende del af bestræbelserne for at tilrettelægge en samlet koordineret energipolitik, der tager sigte på 1) at opnå den størst mulige økonomi i anvendelsen af energi, 2) at sikre de nødvendige forsyninger og på langt sigt mindske den ensidige afhængighed af olie, 3) at tage hensyn til energiforbrugets indflydelse på miljøet og den sikkerhedsmæssige risiko ikke mindst ved anlæg og drift af kernekraftværker. Forslaget bestemmer, at elforsyningsvirksomhed, dvs. produktion, distribution og transmission af el, kun må udøves efter bevilling, idet det dog ikke er tanken gennem bevillingssystemet at gribe ind i den bestående ejer- og organisationsstruktur. Et andet centralt punkt i lovforslaget er, at elproduktion med kernebrændsel som energikilde kræver eneretsbevilling, som kun kan gives til en enkelt bevillingshaver.

Grønlandsmin. Holger Hansen fremsætter forsl. til l. for Grønland om forsyningsmæssige foranstaltninger, forsl. om ændr. af l. om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. og forsl. om ændr. af l. om tilskud til Grønlands landsråd og de grønlandske kommuner m. v. 1. beh. af lovforslagene 3/12.

S fremsætter forsl. om ændr. af l. om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. Forslaget tager sigte på at sikre de arbejdsløse en højere dagpengesats og halvårlige reguleringer m. v.

KrF fremsætter forsl. til l. om afgift på hunde på 100 kr. pr. hund årligt. Provenuet skal anvendes til dækning af momsfritagelse af dyrlægearbejde og af de medikamenter, der ordineres af dyrlæger. KrF frem-

sætter endvidere forsl. om ændr. af l. om alm. omsætningsafgift (merværdiafgift).

20. – Kulturmin. Nathalie Lind genfremsætter forsl. til l. om folkebiblioteker (se 8/2). Der sker ved lovforslaget en tilpasning af folkebibliotekernes forhold til den ændrede kommunale struktur, skolebibliotekerne udgår af folkebiblioteksloven (se 3/10), og statens tilskud skal fremtidig ydes som generelt tilskud efter objektive kriterier (bloktilskud). Min. udtaler, at spørgsmålet om en lånerafgift på bøger er taget af bordet, og mht audiovisuelt materiale og apparatur (grammofonplader og lydbånd) er det hendes opfattelse, at det bør være overladt til kommunerne selv at bestemme omfanget af disse samlinger, og om de skal kunne hjemlånes.

Miljømin. Holger Hansen fremsætter forsl. om ophævelse af l. om planlægning af Køge Bugt-området som en konsekvens af hovedstadsrådets oprettelse og forsl. om ændr. af l. om naturfredning. Efter det sidste lovforslag afskaffes forskellige former for dobbeltadministration, f. eks. mht godkendelse af en række anlæg i det åbne land (campingpladser, motorbaner, tankstationer og lossepladser m. v.). Efter gældende lov skal sådanne anlæg godkendes af såvel fredningsplanudvalgene som zonelovsmyndigheden (efter byudviklingsudvalgenes afskaffelse (se 3/10) amtsrådet), men hvis lovforslaget gennemføres kun af zonelovsmyndigheden. 1. beh. af lovforslagene 29/11.

Boligmin. Johan Philipsen genfremsætter lovforslaget om registrerede arkitekter (se 12/6). 1. beh. 4/12.

SF fremsætter forsl. om ændr. af l. om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. Maksimum for arbejdsløshedsunderstøttelsen foreslås fastsat til gennemsnittet af arbejdslønnen for faglærte arbejdere inden for håndværk og industri i hele landet, og der foreslås indført kvartårlige reguleringer. Desuden foreslås ændringer som gør det lettere at blive medlem af en arbejdsløshedskasse og få understøttelse.

RV offentliggør en »helhedsplan« med forslag om en række erhvervs- og beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Det betones, at en forudsætning for at rette beskæftigelsen op er, at septemberforligets besparelser m. v. gennemføres, og at situationen i ganske særlig grad pålægger arbejdsmarkedets parter et ansvar.

Hans Jørgen Iversen, MF for CD, meddeler, at han har besluttet at udtræde af CD's folketingsgruppe og udmelde sig af partiet. 27/11 anmoder han om optagelse i KrF's folketingsgruppe, og 29/11 meddeler han og KrF's folketingsgruppe i en fælles erklæring, at han har indmeldt sig i partiet og derefter er optaget i gruppen, der herefter tæller 8 medlemmer, medens CD's folketingsgruppe er reduceret til 13.

21. – FP fremsætter forsl. til skolelov, FP og CD forsl. til beslutn. om ændr. af vægtafgift til afgift på brændstof og DKP forsl. til beslutn. om et gældsmoratorium for arbejdsløse parcelhusejere og om ændr. af l. om folkepension og af lovgivningen om pensionistbeskatningen.

I folketinget føres en 8 timer lang debat om indoktrinering (se 13/10) på grundlag af to forespørgsler. De to folkesocialister Jens Maigaard og Morten Lange spørger undervisningsministeren, hvad hun agter at gøre for at sikre demokrati, åndsfrihed og tolerance i skolen, og FP retter det samme spørgsmål i en mere generel form til regeringen i en forespørgsel til statsministeren: hvad agter regeringen at foretage sig i anl. af den overhåndtagende marxistiske indoktrinering, som finder sted i det danske samfund, således at demokrati, åndsfrihed og tolerance sikres?

Undervisningsmin. Tove Nielsen udtaler til indledning, at sådan som forespørgslerne er formuleret, bygger de på to forkerte forudsætninger: at hun skulle have pligt til at sikre demokrati osv. i skolen, og at det skulle være muligt for hende. Senere fremhæver min., at kravet om alsidighed i undervisningen efter hendes opfattelse er et professionelt krav til den enkelte lærer, og at den omstændighed, at det ikke er muligt at undervise objektivt i dette ords egentlige og fulde betydning, ikke må føre til den slutning, at så må der være fri bane for den subjektive undervisning. Statsmin. Hartling udtaler, at ingen kan udelukkes fra en stilling eller et hverv på grund af sine meninger, politiske, religiøse eller andre. På områder, hvor påvirkningen af mennesker antager en mere monopolagtig karakter, er der grund til at stille særlige krav. Derfor må det kræves af skolen, af radio og TV, i hvert fald så længe de har monopol, at disse institutioners medarbejdere ikke misbruger deres placering til ensidigt at påvir-

ke børnene, seerne og lytterne ud fra bestemte politiske, religiøse eller andre synspunkter.

22. – FP fremsætter forsl. om ændr. af l. om social bistand (Udsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet) og Boeg (CD) forsl. til l. om anlæg af en lufthavn på Saltholm.

Indenrigsmin. Jacob Sørensen nedsætter et udvalg med den opgave at tilvejebringe grundlaget for en prioritering inden for sundhedsvæsenet (se 11/6). Departementschef J. H. Zeuthen er formand.

25. – DA og LO udtager de generelle krav ved de forestående overenskomstforhandlinger. LO kræver forhøjelse af dyrtidsportionerne fra 40 til 65 øre pr. time, af feriegodtgørelsen fra 9½ til 12½ pct., af mindstelønnen fra 19,50 til 25 kr. pr. time og af arbejdsgiverbidraget til uddannelsesfonden fra 1 til 3 øre pr. arbejdstime; endvidere kræver LO nedsættelse af arbejdstiden for 2. og 3. holds skift. Her overfor står DA's krav: afskaffelse af den automatiske dyrtidsregulering og af taktreguleringen. DA ønsker en 1-årig aftale, medens LO er indstillet på 2 år, men er villig til at forhandle om en kortere varighed.

26. – Omkr. 70.000 arbejdere demonstrerer på Christiansborg Slotsplads mod regeringen Hartling (se 6/10). I demonstrationen deltager ca. 2.000 arbejdsløse, der er ankommet med særtog fra Århus, Odense og Ålborg, og tusinder af arbejdere, væsentligst fra hovedstaden, nedlægger arbejdet for at være med i demonstrationen, der officielt er arrangeret af Byggefagenes Samvirke i København og de tre største provinsbyer og Arbejdernes Fællesorganisation i København og Odense. Blandt talerne er Knud Jespersen (DKP) og Gert Petersen (SF) der får stærkt bifald, og fhv. statsmin. Anker Jørgensen, der har vanskeligt ved at gennemføre sin tale p. g. a. tilråb fra forsamlingen.

27. – Medlemmer af RV, V, FP, KF, S, DR, DKP, CD og KrF fremsætter forsl. til l. om dyrs anvendelse ved forskning og sygdomsbekæmpelse. Forslaget tilsigter en styring og koordinering af forskningen, så overflødige og ensartede, sideløbende forsøg undgås, og der foreslås derfor en udvidelse og styrkelse af kontroludvalget ved at antallet af medlemmer udpeget af Danske Dyrebeskyttelsesforeningers Fællesråd øges fra 1 til 3.

SF fremsætter forsl. til beslutn. om ændr. af egnsudviklingsloven i retning af at gøre egnsudviklingen til en støtte til beskæftigelsen og ikke til erhvervslivet. SF ønsker derfor egnsudviklingen flyttet fra handelsministerens til arbejdsministerens område og at LO skal vælge halvdelen og arbejdsministeren den anden halvdel af egnsudviklingsrådets medlemmer, og at de virksomheder, der modtager egnsudviklingsstøtte, skal være forpligtet til at slutte overenskomst med de implicerede fagforeninger.

DKP fremsætter forsl. til beslutn. om fuld anvendelse af midlerne i Statens Uddannelsesstøtte (se 1/3).

28. – Kirkemin. Damsgaard fremsætter forsl. til l. om begravelse og ligbrænding, der skal afløse begravelsesloven fra 1907 og ligbrændingsloven fra 1950. Forslaget indeholder en række bestemmelser i liberaliserende retning.

Landbrugsmin. Kofoed fremsætter forsl. om ændr. af l. om tilskud til den landøkonomiske konsulentvirksomhed. Et nyt kapitel 2 indeholder bestemmelser til gennemførelse af EF-regler om etablering af social og erhvervsmæssig vejledning af landbrugsbefolkningen. Min. fremsætter desuden forsl. til l. om bekæmpelse af flyvehavre, der åbner mulighed for, at statens plantetilsyn kan give pålæg om lugning eller anden bekæmpelse af flyvehavreplanter og – hvis et sådant pålæg ikke efterkommes – selv lade bekæmpelsen foretage for den forsømmeliges regning. Min. fremsætter endelig forsl. til l. om foderstoffer til afløsning af loven om handel med foderstoffer af 1962. Revisionen er fundet formålstjenlig p. g. a. den videnskabelige og tekniske udvikling, endvidere har Danmarks tilslutning til EF medført forpligtelse til at gennemføre forskellige direktiver inden for foderstofområdet samt deltage i harmoniseringsarbejdet bl. a. vedr. regler om handelen med foderstoffer.

DR fremsætter på ny (se 3/5) forsl. til l. om regler for organisationers og foreningers bidrag til partipolitisk virksomhed.

Lauge Dahlgaard (RV) fremsætter en række forslag om gennemførelse af RV's erhvervs- og beskæftigelsesfremmende planer (se 20/11). Forsl. om ændr. af ligningsloven går ud på, at virksomheder skal kunne føre et underskud til fradrag i den skat-

tepligtige indkomst indtil 5 år efter og 2 år før det år, hvor underskuddet er opstået. Efter forsl. til beslutn. om ændr. af afskrivningsloven skal afskrivninger kunne ske efter genanskaffelsesprincippet ved at maskiner og driftsmidler m. v. optages i afskrivningsberettiget saldoværdi til 115 pct. af anskaffelsessummen. Forsl. til beslutn. om skattefrihed for virksomhedsoverskud, der udloddes til medarbejdere ,tilsigter at fremme tilgangen af risikovillig kapital til erhvervslivet og kan efter forslagsstillernes mening blive en begyndelse til økonomisk demokrati. Forsl. til beslutn. om statslig garantistillelse for driftslån til håndværks- og mindre industrivirksomheder har til formål at skaffe kapital til den omstilling, som mange virksomheder, ikke mindst med tilknytning til byggeriet, står overfor. Andre forslag tager sigte på at øge beskæftigelsen ved udførelse af »fornuftige og nyttige opgaver«. Ved forsl. til beslutn. om statslån til forbedring af beboelsesejendomme skal der i de næste halvandet år kunne ydes indtil 750 mkr. i statslån til forbedring af den eksisterende boligmasse ved modernisering, isolering, opretning og lign., og på tilsvarende måde skal der efter forsl. til beslutn. om statstilskud til visse miljøinvesteringer i de nærmeste 3 år kunne ydes statstilskud på i alt 500 mkr. til bestående virksomheder til særligt krævende foranstaltninger som følge af stramningen i miljølovgivningen og dens administration. Tilskudsprocenten foreslås sat til 30 i 1975, hvorefter den gradvis nedsættes og bortfalder i de flg. år. I forsl. til beslutn. om ændr. af l. om realkreditinstitutter er der tale om, at institutterne på forhånd ved salg af egne obligationer skal tilvejebringe de midler, der senere udlånes, og at der for nyt boligbyggeri skal gælde obligatorisk forhåndsbelåning i det omfang, byggeriets endelige finansiering agtes foretaget ved lån i realkreditinstitutterne.

Statsmin. Hartling besvarer en forespørgsel fra SF om hvilke initiativer regeringen forbereder på baggrund af kvindekommissionens nu afsluttede arbejde, hvorefter der føres en længere debat. Kvindekommissionen, der blev nedsat af dav. statsmin. J. O. Krag i febr. 1965, har afgivet 11 betænkninger og rapporter, og dens slutrapport blev afgivet 5/9 74. Statsministeren nævner, at kommissionen allerede har ført til væsentlige resultater – der er stillet i alt 84 forslag, hvoraf de 70 har medført reaktioner i den af kommissionen ønskede retning – og siger, at hovedparten af de forslag, der ikke har medført nogen reaktion fra myndighederne, angår forhold, som er statsmagten uvedkommende, eller som ikke kan fremmes ved lovgivning. I slutrapporten har 28 af kommissionens 54 medlemmer stillet forslag om, at der ved lov oprettes et råd for ligestilling mellem mænd og kvinder. Men slutrapporten er sendt til høring i ministerierne, og før denne høring er afsluttet, ser regeringen sig ikke i stand til at tage stilling til, hvilke praktiske konsekvenser rapporten vil få, ud over det, som allerede er gennemført.

29. – Finansmin. Anders Andersen fremsætter forsl. til finanslov for 1975–76, der er præget af skattereformen og de dermed forbundne besparelser og af omlægningen af byrdefordelingen mellem staten og kommunerne. De samlede udgifter er beregnet til 66.2 mia. kr., en stigning på 4.1 mia. kr. i forh. til det seneste skøn (62.1 mia. kr.) over udgifterne i 74–75, men regnes der med en stigning i pris- og lønniveau fra 74–75 til 75–76 på ca. 14 pct., er der i virkeligheden tale om et fald på ca. 7 pct. Af de ved septemberforliget (se 18/9) aftalte besparelser på 5.8 mia. kr. er 4.9 mia. kr. indregnet i finanslovforslaget, idet de rammebelagte udgifter er fastsat i overensst. med spareplanen. Det bemærkes, at udgifterne på finanslovforslaget er reduceret i forh. til 74–75 p. g. a. bortfaldet af den omkostningsdæmpende ydelse på 1.9 mia. kr. og p. g. a. at udgiften til arbejdsløshedsdagpenge er budgetteret godt 0.6 mia. kr. lavere end den forventede udgift hertil i 74–75. Med en stigning i statens indtægter på ca. 2 mia. kr. til 63.3 mia. kr. fremkommer der efter finanslovforslaget et underskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget på ca. 2,9 mia. kr. mod et forventet underskud i 74–75 på ca. 0.8 mia. kr. (ifl. finansloven et overskud på 3.7 mia. kr.), og inddrages de forskellige bevægelser på kapitalbudgettet kommer man frem til et kasseunderskud på ca. 6.5 mia. kr. mod ca. 3.9 mia. kr. i 74–75 (ifl. finansloven et overskud på ca. 1.5 mia. kr.).

Af anmærkningerne til finanslovforslaget fremgår, at antallet af ansatte i statsvirksomheder og ministerier, der pr. 1/4 er opgjort til 165.908, pr. 1/4 75 ventes at være blevet forøget med ca. 6500.

Fiskerimin. Kofoed fremsætter forsl. om ændr. af l. om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer, så at reglerne tilpasses bestemmelserne i l. om levnedsmidler m. m. af 6/6 73, samt forsl. om ændr. af l. om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om etablering af en fælles strukturpolitik for fiskerisektoren og om den fælles markedsordning for fiskevarer m. v.

Endvidere fremsætter FP forsl. om ændr. af l. om forbrugsbegrænsende foranstaltninger og SF forsl. til l. om indkomstskat.

Det økonomiske sekretariat under økonomiministeriet regner med en stigning i det private forbrug i faste priser på 3–4 pct. fra 1974 til 1975.

December 1974

2. – Højesteret fastslår enstemmigt, at Glistrup-sagen ikke er en politisk sag i retsplejelovens forstand og derfor ikke skal behandles ved et nævningeting (se 14/11).

3. – Ved åbningen af dagens møde i fkt. fremsætter statsmin. Hartling en udtalelse om en helhedsplan for 1975, hvis gennemførelse skal genskabe og sikre beskæftigelsen. Hovedindholdet af planen er en pris- og lønpause i 1975, dvs. uændret forlængelse af aftaler og overenskomster for såvel off. ansatte som for det private arbejdsmarked til 31/12 75. Dyrtidsreguleringen bevares, men i ændret form. De 3 dyrtidsportioner, der forfalder hhv 1/3 og 1/4 75, skal ikke udbetales, men i stedet får lønmodtagerne, ens for alle, 100 skattefri kroner pr. måned til og med dec. 75. Reguleringspristallet for jan. 75 sættes lig 100, og hvis julipristallet stiger til 103 points, afgør fkt. efter forhandling med arbejdsmarkedets organisationer, hvad der da skal ske, men under alle omstændigheder vil princippet om ens dyrtidsportioner for alle lønmodtagere blive fastholdt. De sociale pensioner vil blive reguleret efter de gældende regler.

Statsministeren slutter med at understrege, at de forskellige punkter i planen udgør en helhed og har indbyrdes sammenhæng, og at en forudsætning for at holde omkostningerne nede er den nedsættelse af statsskatten, som blev vedtaget i september, og den begrænsning af det offentliges udgifter, som fremgår af finanslovforslaget for 1975–76; regeringen kan ikke acceptere en vilkårlig forringelse af finansloven f. eks. ved bortfald af afgifter.

De forskellige fagministre fremsætter de lovforslag, som indgår i regeringens helhedsplan for 1975. Det drejer sig for lønpausens vedkommende om forsl. til l. om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v. til 31/12 75, om forsl. til l. om midl. ændr. af dyrtidsregulering af arbejdsvederlag m. v., om forsl. om ændr. af l. om beregning af et reguleringspristal og om forsl. til l. om godtgørelse for dyrtiden med 100 skattefri kroner for hver måned i 1975, de 3 dyrtidsportioner skulle have været udbetalt, dvs. de 10 mdr. 1/3–31/12 75, for mange off. ansatte og visse grupper af pensionister dog kun de 9 mdr. 1/4–31/12. Godtgørelsen skal efter lovforslaget ikke kunne overstige 10 pct. af den løn- eller pensionsindtægt, der skal have godtgørelse for bortfald af pristalsreguleringen. Statskassen skal finansiere ordningen på den måde, at arbejdsgiverne modregner de udbetalte godtgørelsesbeløb i forbindelse med afregningen af indeholdt A-skat. De samlede udgifter til godtgørelsesordningen anslås til ca. 2 mia. kr. Ved forsl. til l. om udbyttebegrænsning bestemmes endvidere, at udbytter og tantièmer ikke må være højere i 1975 end i 1974. Det samme skal gælde for off. honorarer og repræsentationstillæg, f. eks. til folketingsmænd og medlemmer af amtsråd og kommunalbestyrelser.

Forsl. til l. om avancestop og prisdæmpende aftaler går ud på, at der indføres avancestop for alle varer og tjenesteydelser. Hvor et generelt bruttoavancestop kan skabe vanskeligheder for produktion og beskæftigelse, åbnes der mulighed for at erstatte bruttoavancestoppet med prisstabiliserende aftaler. Med landbrugets hovedorganisationer er der som led i helhedsløsningen opnået aftale om en ordning, der fastholder landbrugets priser på hjemmemarkedet for flæsk, okse- og kalvekød, fjerkræ samt mælk og mejeriprodukter. Dette kræver imidlertid forhandlinger med EF, da det strider mod principperne i EF's fælles landbrugspolitik, og i forsl. til l. om midl. prisstop for landbrugsvarer er der taget hensyn hertil ved at bestemme at prisstoppet foreløbig kun har gyldighed til udgangen af jan. 75.

I regeringens helhedsplan indgår også gennemførelse af regeringsforslaget om kapitalvindingsskat (se 1/10), endvidere en række foranstaltninger til fremme af beskæftigelsen og støtte for erhvervslivet. Det drejer sig bl. a. om forsl. om ændr. af l. om skattemæssig tilbageførsel af underskud i aktieselskaber m. v., forsl. om ændr. af l. om skattemæssige afskrivninger m. v., forsl. om ændr. af l. om investeringsfonds og forsl. om ændr. af l. om indskud på etableringskonto. Ved det første af disse forslag, der har til formål at styrke likviditeten i selskaber, der har haft underskud i indkomståret 1974, gives der mulighed for at tilbageføre underskuddet til de to foregående indkomstår med den virkning, at selskaberne helt eller delvis får tilbagebetalt de skatter, der er pålignet og betalt på grundlag af indkomsterne i 1972–73. Efter forslaget om ændr. af afskrivningsloven skal der kunne afskrives på købesummen forhøjet med 20 pct. på driftsmidler, der anskaffes i 1975 og senere. Driftsmidler, der anskaffes i 1. halvdel af året, vil herefter indgå i afskrivningssaldoen med 120 pct. af købesummen, medens driftsmidler, som anskaffes i sidste halvdel af året, vil indgå med 60 pct. i anskaffelsesåret og 60 pct. i det flg. år.

Finansmin. Anders Andersen fremsætter endvidere forsl. om ændr. af l. om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. – forslaget går ud på at fritage hyrevogne for vægtafgiften for derved at lempe den samlede beskatning af hyrevogne (se 14/11) – samt forsl. om ændr. af skattekontrolloven (Ændringer vedr. for sen indgivelse af selvangivelse).

Ved 2. beh. af forsl. om ændr. af merværdiafgiftsloven (Tilskud til mejeriprodukter m. v.) (se 16/10) vedtages enst. et ændringsforsl. om en deling af lovforslaget i to lovforslag, nemlig forsl. om ændr. af merværdiafgiftsloven (Forhøjelse af beløbsgrænser m. v.) og forsl. om ændr. af merværdiafgiftsloven (Tilskud til mejeriprodukter).

4. – S fremsætter 5 forslag til folketingsbeslutning (se 10/10): om ændr. af l. om realkreditinstitutter, om ophævelse af kommunale investeringsrammer og lånelofter, om en statslig bistandsfond, om udvidelse af lånerammen til egnsudviklingsformål og om ændr. af l. om off. forsorg (Hjælp til underhold ved arbejdsløshed). Endvidere fremsætter RV forsl. til beslutn. om grundlaget for tildeling af indkomstbestemte tilskud og DKP forsl. til beslutn. om brandsikring af hoteller.

Af et protokollat, som DA og LO har undertegnet, fremgår, at DA trækker ca. 175 sager om de politiske strejker i maj tilbage fra arbejdsretten og at arbejderne på Svendborg Skibsværft ikke skal betale den idømte bod (se 17/10), ligesom 90 indberetninger om strejker i forbindelse med domsafsigelsen bortfalder. Det hedder videre i aftalen, at skulle tilsvarende situationer opstå i fremtiden, forpligter hovedorganisationerne sig til at afholde fællesmøde senest dagen efter arbejdsnedlæggelserne, og protokollatet fastslår, at strejker mod en dom afsagt af arbejdsretten savner rimelig begrundelse og kan medføre bod uanset arbejdsstandsningens varighed.

5. – Landbrugsmin. Niels Anker Kofoed fremsætter forsl. om ændr. af l. om administrationen af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer m. v. og forsl. om ændr. af l. om Det europæiske økononomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for frugt og gartneriprodukter m. v. Begge lovforslagene fremsættes i henh. til bestemmelser om revision i folketingsåret 1974–75. Min. bemærker, at de i 1972 gennemførte regler om administrationen har fungeret udmærket, og han ser ingen grund til at bibeholde nogen revisionsbestemmelse i den første lov, medens der hvad den anden angår foreligger særlige forhold vedrørende lovens støtteordninger, som gør det ønskeligt at optage loven til revision i 1975–76.

S fremsætter forsl. til l. om midl. statslån til boligbyggeriet og KF forsl. til beslutn. om gennemførelse af en styringsreform. Endvidere fremsætter CD forsl. til beslutn. om fiksering og aftrapning af den primær- og amtskommunale grundskyld.

Ved afslutningen af 1. beh. af regeringens helhedsplan for 1975 gør statsmin. Hartling stillingen op således, at DKP, SF, S, FP og DR samt et grønlandsk medlem er imod planen, medens 81 medlemmer er forholdsvis positive. Regeringen må derfor overveje situationen, hvorfor han anmoder formanden om at udsætte mødet et par timer.

Da mødet genoptages kl. 20, udtaler stats-

ministeren, at debatten har vist, at der ikke kan samles et bæredygtigt flertal om gennemførelsen af regeringens plan, og at der ikke er fremlagt nogen anden konstruktiv plan, som kunne have en tilsvarende virkning. Regeringen er derfor kommet til det resultat, at det må være rigtigt at spørge vælgerne, om de vil sammensætte et folketing, der kan gennemføre den nødvendige økonomiske politik. Han har derfor indstillet til dronningen, at der udskrives nyvalg til folketinget, og dronning Ingrid har som rigsforstander på dronningens vegne underskrevet det åbne brev om valg torsdag den 9. januar 1975.

15. – Jørgen Jørgensen (Lejre), ledende radikal politiker gennem mange år, indtil han i 1961 samtidig med Bertel Dahlgaard trak sig ud af aktiv politik, afgår ved døden, 85 år gammel. Han var medlem af fkt. 1929–60, undervisningsmin. 1935–42, indenrigsmin. 1942–45 og igen undervisningsmin. 1957–61.